

Герус Р.І.

аспірант

Західноукраїнський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6659-4319>

Gerus Roman

Postgraduate Student

West Ukrainian National University

СТАРТАПИ В СИСТЕМІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

STARTUPS IN THE INVESTMENT POLICY SYSTEM

Стартапи є важливим елементом сучасної системи інноваційної політики, оскільки вони виконують роль рушійної сили технологічного прогресу, сприяють формуванню нових ринків та підвищенню конкурентоспроможності економіки. Їхня здатність швидко адаптуватися до змінних умов ринку, впроваджувати провідні технології та комерціалізувати результати наукових досліджень робить стартапи критично важливими для забезпечення сталого економічного розвитку. У глобальному масштабі підтримка стартапів є одним із ключових пріоритетів державної інноваційної політики. Ефективна інтеграція стартапів у національну інноваційну систему вимагає створення сприятливих умов, включно з розвитком інструментів венчурного фінансування, мереж інкубаторів та акселераторів, а також стимулюванням співпраці між підприємствами, науково-дослідними установами та урядовими органами. Значна увага приділяється усуненню регуляторних бар'єрів, формуванню підприємницької культури та створенню інноваційних кластерів, що сприяють концентрації ресурсів і знань. Дослідження стартапів у системі інноваційної політики дозволяє визначити ефективні інструменти для посилення їх впливу на технологічну модернізацію та економічний розвиток держави.

Ключові слова: стартапи, інвестиційна політика, цифрова економіка, інноваційна інфраструктура, стартап-екосистема.

Startups play a crucial role in the modern system of innovation policy, serving as a driving force for technological advancement, market creation, and economic competitiveness. These dynamic entities are characterized by their ability to swiftly adapt to changing market conditions, implement breakthrough technologies, and commercialize the outcomes of scientific research. As a result, startups are central to ensuring sustainable economic development and addressing global challenges. In many countries, the support and promotion of startups have become a key priority within state innovation policies, aimed at fostering entrepreneurship and enhancing the national innovation ecosystem. The integration of startups into the broader innovation system requires the establishment of favorable conditions, including access to venture capital, the development of incubators and accelerators, and the facilitation of collaboration between businesses, research institutions, and government agencies. Additionally, reducing regulatory barriers, promoting entrepreneurial culture, and fostering innovation clusters are vital steps in enhancing the contribution of startups to the economy. These measures enable startups to concentrate resources and expertise, effectively driving the commercialization of emerging technologies and creating new markets. Moreover, startups contribute to the diversification of the economy, reducing dependency on traditional industries and encouraging the adoption of digital and sustainable solutions. Their impact extends beyond the national economy, as startups often act as catalysts for international cooperation, attracting foreign investment and integrating local markets into global value chains. Comprehensive research on the role of startups in innovation policy is essential to identify effective tools and strategies that maximize their potential as engines of technological modernization and economic growth. This exploration provides valuable insights for policymakers aiming to foster a resilient and competitive economy through innovation-driven development.

Keywords: startups, investment policy, digital economy, innovation infrastructure, startup ecosystem.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та стрімкого технологічного прогресу стартапи набули ключового значення як драйвери інноваційного розвитку та економічного зростання. Проте їхня діяльність стикається з численними викликами, зумовленими нестабільною економічною ситуацією, посиленням конкуренції на міжнародних ринках та необхідністю швидкої адаптації до сучасних трендів, таких як цифровізація, сталий розвиток та інтеграція штучного інтелекту.

Одним із найбільш актуальних питань є створення ефективної інноваційної політики, яка здатна не лише підтримувати стартапи на початкових етапах, але й забезпечувати їхнє довгострокове зростання, доступ до фінансування, висококваліфікованих кадрів і глобальних ринків. Водночас виникає потреба у розробці інструментів, що дозволяють стартапам долати регуляторні, фінансові та організаційні бар'єри, а також сприяють їх інтеграції у національні та міжнародні інноваційні системи.

Особливого значення набуває питання адаптації стартапів до умов глобальних криз, таких як пандемії, зміна клімату та енергетичні виклики. У цьому контексті дослідження стартапів як структурного елемента інноваційної політики дозволяє сформувати стратегічне розуміння їхнього внеску в модернізацію економіки та розвиток інноваційної інфраструктури. Вирішення цієї проблеми є ключовим для забезпечення конкурентоспроможності економіки в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні проблема стартапів та їх ролі в системі інноваційної політики привертає значну увагу науковців. Вагомий внесок у дослідження цього питання зробили такі вітчизняні вчені, як В. Вовк [18], В. Гевко [4], Ж. Говоруха [5], І. Гончарук [6], Т. Гринько [8], А. Череп [17], Н. Ситник [15], Л. Лебедева [12], І. Терещенко [16]. Їхні праці висвітлюють різні аспекти формування та розвитку стартапів, а також їх вплив на економічні процеси.

Значна кількість досліджень свідчить про активний інтерес української наукової спільноти до цієї теми, що підкреслює її актуальність у сучасних економічних умовах.

Формулювання завдання дослідження. Мета дослідження полягає у розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення механізмів підтримки стартапів у системі інноваційної політики України, беручи до уваги сучасні глобальні тенденції, виклики економіки знань та завдання післявоєнної відбудови. Для досягнення цієї мети передбачено проведення всебічного аналізу сучасного стану стартап-екосистеми в Україні. Особлива увага приділяється вивченню ключових характеристик стартапів, їх інвестиційної привабливості та регіональних аспектів розвитку. Паралельно визначаються основні виклики й бар'єри, які стоять перед українськими стартапами, зокрема обмежений доступ до фінансування, недосконалість інфраструктури, вплив війни та повоєнної ситуації. У межах дослідження заплановано здійснити порівняльний аналіз міжнародного досвіду, зокрема вивчення успішних практик підтримки стартапів у таких країнах, як США, країни ЄС та Азії. Крім того, дослідження передбачає прогнозування ролі стартапів у відновленні економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стартап є ключовим елементом інноваційної системи, оскільки він втілює в собі здатність до швидкого впровадження нових ідей та технологій у ринкове середовище. Під стартапом розуміють новостворену компанію або організацію, яка знаходиться на початковому етапі розвитку та зосереджена на створенні інноваційного продукту чи послуги в умовах високої невизначеності. Головними рисами стартапів є орієнтованість на швидке масштабування, застосування інноваційних бізнес-моделей, використання сучасних технологій і прагнення зайняти певну нішу на ринку [4, с. 76].

Стартапи відіграють важливу роль у розвитку інноваційної системи, адже вони стимулюють технологічний прогрес та економічне зростання. Завдяки своїй гнучкості та здатності швидко адаптуватися до змін, такі компанії створюють проривні рішення, які впливають на різні сфери суспільства – від медицини та освіти до транспорту і фінансів. Вони не лише забезпечують інтеграцію нових технологій у повсякденне

життя, а й сприяють формуванню нових ринків, створенню робочих місць та підвищенню глобальної конкурентоспроможності економіки.

Крім того, стартапи слугують каталізатором для інноваційної співпраці між університетами, науковими інститутами, бізнесом і державними структурами. Вони сприяють розвитку екосистем, де генеруються, обмінюються та реалізуються ідеї. Успішні стартапи часто стають прикладом для інших підприємців, підсилюючи культуру інновацій та підприємництва у суспільстві [4, с. 77].

Аналіз сучасного стану стартап-екосистеми в Україні демонструє її стрімкий розвиток та значний потенціал для подальшого зростання. Україна займає одне з провідних місць у Східній Європі за кількістю стартапів, що виникають завдяки поєднанню високого рівня технічної освіти, відносно низьких витрат на ведення бізнесу та активної інтеграції у глобальні технологічні ринки [5]. Київ, Харків, Львів, Одеса та Дніпро є основними центрами формування стартап-екосистеми, де зосереджені найкращі ресурси, інфраструктура та підтримка для молодих підприємств.

Українські стартапи спеціалізуються переважно на інформаційних технологіях, зокрема у галузях штучного інтелекту, фінансових технологій (fintech), кібербезпеки, агротехнологій (agtech) та healthtech. Успішні приклади, такі як GitLab, Grammarly, Reface та інші, підкреслюють високий рівень інноваційності та конкурентоспроможності українських підприємців. Крім того, міжнародні інвестори дедалі частіше звертають увагу на українські стартапи, що підтверджується зростанням обсягів венчурного фінансування [9].

Однак розвиток стартап-екосистеми стикається з певними викликами. Одним із ключових є недостатня розвиненість інфраструктури для підтримки стартапів, зокрема нестача бізнес-інкубаторів, акселераторів та центрів підтримки інновацій. Іншим обмеженням є складна макроекономічна ситуація та нестабільне законодавче середовище, що створюють ризики для залучення інвестицій [6].

У відповідь на ці виклики, держава та приватний сектор активно працюють над покращенням умов для розвитку стартапів. Запровадження урядової програми «Дія.City» стало важливим кроком у напрямку створення сприятливого правового режиму для ІТ-компаній та стартапів [5]. Додатково, розвиток міжнародних партнерств, участь у глобальних стартап-конкурсах та залучення грантового фінансування сприяють інтеграції України у світову інноваційну спільноту.

Станом на 2024 рік, українська стартап-екосистема демонструє стійке зростання та адаптацію до викликів, пов'язаних із зовнішніми та внутрішніми факторами.

У країні налічується понад 2 600 стартапів, які активно розвивають інноваційні технології. З 2020 року загальна вартість української технологічної екосистеми зросла втричі. З 2013 по 2023 рік внесок ІТ у ВВП зріс у 5,7 раза. У 2023 році обсяг експорту ІТ-послуг досяг \$6,7 млрд, що становить 41% від загального обсягу експорту послуг у національній економіці.

Україна визнана однією з найбільш перспективних локацій для розвитку стартапів у Східній Європі, що підтверджується зростанням кількості стартапів та активністю інвесторів у країні. За даними Startup Ranking Service, станом на грудень 2023 року Україна

посіла 39-те місце серед 137 країн із загальною кількістю 371 зареєстрованим стартапом. Для порівняння, лідерами рейтингу залишаються Сполучені Штати Америки з 77 621 стартапом, Індія з 16 225 і Велика Британія з 7 051 стартапом.

Аналізуючи цю ситуацію, можна зазначити кілька ключових факторів, що впливають на позицію України в глобальному рейтингу стартапів. По-перше, Україна має потужний кадровий потенціал у сфері ІТ завдяки якійсній технічній освіті та значному досвіду роботи українських розробників із міжнародними компаніями. Це створює основу для розвитку стартапів, особливо в галузі технологій [8].

По-друге, зростання стартап-екосистеми супроводжується активною участю міжнародних інвесторів, які звертають увагу на високий рівень інноваційності українських проєктів за відносно низькою вартістю їхнього запуску [9]. Програми підтримки, такі як «Дія.City», також відіграють важливу роль, створюючи сприятливе середовище для ІТ-компаній і стартапів.

Однак позиція України в рейтингу вказує і на певні проблеми. Наприклад, рівень розвитку стартап-інфраструктури все ще поступається країнам-лідерам. Бракує акселераторів, бізнес-інкубаторів та стабільного венчурного фінансування. Крім того, макроекономічна нестабільність і війна вплинули на доступ до ресурсів і створили ризики для інвесторів [7].

Динаміка розвитку стартап-екосистеми в Україні демонструє позитивні тенденції. Завдяки високому рівню креативності та технологічного потенціалу, Україна має всі передумови для подальшого підвищення своєї позиції в міжнародному рейтингу, особливо якщо буде забезпечено стабільну підтримку з боку держави, приватного сектору та міжнародних партнерів.

Глобальний інвестиційний індекс є комплексним показником, що відображає рівень привабливості країн для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Його формування базується на багатьох економічних,

фінансових, політичних та інституційних факторах, що впливають на інвестиційний клімат держави [1]. Одним із ключових аспектів оцінки є економічна стабільність, яка визначається рівнем валового внутрішнього продукту (ВВП), темпами економічного зростання, рівнем інфляції та загальною макроекономічною ситуацією.

Не менш важливим є аналіз геополітичних ризиків і безпекової ситуації, адже політична стабільність, ризики конфліктів, міжнародні санкції та загальний рівень безпеки мають суттєвий вплив на рішення інвесторів щодо капіталовкладень. Високий рейтинг у глобальному інвестиційному індексі вказує на сприятливі умови для інвестицій та низький рівень ризиків, тоді як низький рейтинг, навпаки, свідчить про наявність значних загроз для економічного розвитку та залучення капіталу. В рамках нашого дослідження варто було провести аналіз того, які є топ 10 цього рейтингу та яке місце посідає Україні (рис. 1).

Швейцарія займає перше місце з показником 67,5, що свідчить про високий рівень економічної стабільності, розвинену фінансову систему та сприятливий інвестиційний клімат [1].

Швеція йде другою з 64,5, що підтверджує її потужну економіку, високий рівень інновацій та відкритість до міжнародного капіталу.

США посідають третю позицію з 62,4, що є очікуваним, враховуючи роль країни як світового фінансового центру з великою кількістю венчурного капіталу та розвиненим фондовим ринком [2].

Позиція України значно нижча – 29,5, що свідчить про виклики, з якими стикається країна у сфері залучення інвестицій [3]. Основними причинами такого результату можуть бути економічна нестабільність, геополітичні ризики та недосконалість законодавчої бази для захисту інвесторів. Водночас, попри ці труднощі, Україна продовжує розвивати свою інвестиційну привабливість, зокрема через розвиток технологічного сектору, міжнародну підтримку та реформи у сфері бізнес-середовища. За даними Мінцифри, в Україні

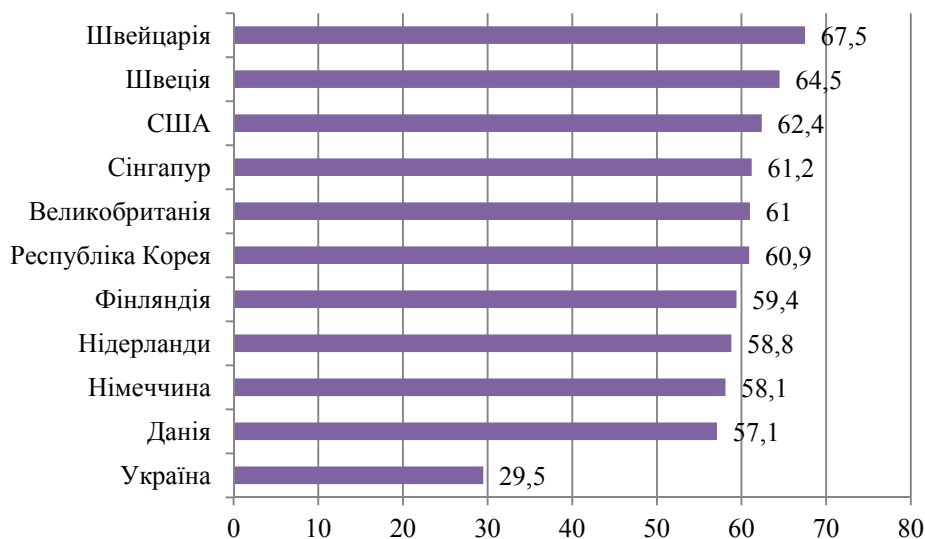


Рис. 1. Глобальний інвестиційний індекс, 2024 рік

Джерело: [1; 2]

на мільйон людей припадає в середньому 33 стартапи, тоді як середньоевропейський показник становить приблизно 500 стартапів на мільйон населення. Для досягнення цього рівня планується залучення університетів до процесу створення стартапів, оскільки в США 50% усіх стартапів започатковані в стінах університетів.

Війна також вплинула на екосистему: близько 120 000 кваліфікованих українських фахівців у сфері високих технологій змушені були переїхати та формувати нові мережі контактів за кордоном [12]. Попри це, українська технологічна галузь швидко адаптується до нових умов, зокрема, Україна стала провідним світовим хабом для розробки рішень у сфері DefTech.

Попри тривалу військову агресію з боку Росії, українська стартап-екосистема демонструє високу адаптивність та потенціал до відновлення. Однією з ключових її переваг є глобальна масштабованість, що дозволяє стартапам швидко інтегруватися в міжнародні ринки, залучати іноземних партнерів і розширювати можливості фінансування [10]. Успіх українських стартапів великою мірою визначається високим рівнем кваліфікації та креативності розробників, які мають значний попит у світових компаніях. Українська інженерна школа, зокрема в галузях інформаційних технологій, штучного інтелекту та кібербезпеки, створює передумови для конкурентоспроможності на глобальному рівні.

Однак стартап-середовище України стикається з низкою безпрецедентних викликів. Серед основних труднощів – необхідність забезпечення безпечних умов для роботи в умовах війни, стабільності інфраструктури, безперервного функціонування зв'язку та доступу до інвесторських ресурсів в умовах підвищеної невизначеності. Відсутність фізичної безпеки, загроза релокації команд та обмежений доступ до фінансування є факторами, що можуть стримувати розвиток інноваційного підприємництва [10].

Для ефективного функціонування стартап-екосистема повинна включати не лише самі стартапи, а й комплексну підтримку з боку держави, розвинену інфраструктуру, сприятливе бізнес-середовище, якісну систему освіти та наукові дослідження [11]. Формування повноцінного інноваційного середовища потребує активної державної політики, що має включати фінансові стимули для молодих компаній, державні грантові програми на початкових етапах розвитку стартапів, податкові пільги, сприятливі регуляторні механізми та посилений захист інтелектуальної власності. Крім того, важливим аспектом є розширення міжнародного співробітництва, що дозволить українським розробникам презентувати свої рішення на глобальних ринках і залучати стратегічних партнерів [13].

Хоча IT-сектор залишається основним драйвером розвитку стартап-екосистеми, перспективи зростання існують і в інших галузях. Переробна промисловість,

фінансові технології, медицина та, особливо, сфера національної безпеки та оборони мають значний потенціал для розвитку. З огляду на військові виклики, зростає потреба у технологіях подвійного призначення, зокрема у дронах, системах кіберзахисту, штучному інтелекті для військових застосувань, що відкриває нові можливості для українських стартапів [11].

Висновки. Український ринок стартапів був одним із найбільш динамічних сегментів економіки протягом останнього десятиліття перед початком війни. Незважаючи на виклики воєнного часу, він продовжує функціонувати та трансформуватися, зберігаючи статус одного з ключових центрів інновацій у регіоні. Стартапи, особливо в сфері інформаційних технологій, демонструють високу стійкість до кризових явищ, адаптуючись до змін у структурі попиту, інвесторських пріоритетах та умовах ведення бізнесу.

На відміну від традиційних галузей економіки, які значно постраждали через руйнування виробничих потужностей, логістичні проблеми та падіння внутрішнього попиту, IT-сектор і технологічні стартапи змогли зберегти конкурентні позиції. Головними факторами їхньої стійкості є цифровий характер бізнесу, можливість працювати в розподілених командах, а також орієнтація на міжнародні ринки. Це дозволило багатьом компаніям не лише підтримувати стабільну діяльність, а й продовжити зростання навіть в умовах війни. У 2022 році спостерігалось зростання експорту IT-послуг, збільшення обсягів сплачених податків і залучення нових клієнтів, що свідчить про високу адаптивність цієї сфери.

Водночас війна стала каталізатором змін у структурі української стартап-екосистеми. Якщо раніше значна частина стартапів була орієнтована на внутрішній ринок та споживчий сектор, то тепер все більше проєктів розвивається у сферах кібербезпеки, військових технологій, штучного інтелекту та фінансових сервісів. Крім того, українські стартапи почали активніше виходити на міжнародну арену, відкриваючи представництва в Європі та США, що дозволяє залучати більше венчурних інвестицій та інтегруватися у глобальні технологічні мережі.

Попри позитивні тенденції, існує низка викликів, що можуть стримувати подальший розвиток стартап-екосистеми України. Зокрема, це обмежений доступ до фінансування, відтік кадрів через еміграцію та високий рівень ризиків для інвесторів. Важливу роль у подоланні цих перешкод відіграє міжнародна підтримка, державні ініціативи щодо стимулювання інноваційної діяльності та формування нових механізмів залучення капіталу. Від здатності адаптуватися до нових умов і рівня координації зусиль між державою, бізнесом та міжнародними партнерами залежатиме подальша динаміка розвитку українських стартапів у найближчі роки.

Список використаних джерел:

1. Global Innovation Index 2024. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2024/ua.pdf>
2. Global Startup Ecosystem Report 2024. URL: <https://startupgenome.com/report/gser2024>
3. Startup Ecosystem Report. StartupBlink URL: <https://www.startupblink.com/startupecosystemreport>
4. Гевко В.І. Інноваційна політика держави як чинник соціально-економічного розвитку. *Аеросвіт*. 2020. № 10. С. 136–143.
5. Говоруха Ж.А. Питання розвитку інноваційної діяльності підприємств України. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 8 (74). С. 107–115.

6. Гончарук І.В. Підприємницька діяльність як інноваційна система розвитку виробництва біопалива. *Інноваційна економіка*. 2013. № 7. С. 155–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_7_37
7. Гоменюк М.О. Кластер як інноваційна форма територіального розвитку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2019. Вип. 1. С. 76–81.
8. Гринько Т.В. Проблеми формування концепції інноваційного розвитку промисловості України. URL: http://econindustry.org/arhiv/html/2013/63_16.pdf
9. Гук О.В., Мохонько Г.А. Інвестування стартап проектів в Україні та закордоном. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. № 17. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/216385>
10. Гусаковська Т.О., Кужель Н.Л. Розвиток стартапів в Україні: проблеми та перспективи. *Економіка та управління національним господарством*. 2020.
11. Кохан М.О., Мазур А.В. Регіональні детермінанти розвитку екосистеми стартапів у місті Львові. *Регіональна економіка*. 2019. № 4. С. 74–86.
12. Лебедева Л.В. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування. *Ефективна економіка*. 2014. № 1.
13. Подольчак Н.Ю., Карковська В.Я., Левицька Я.В. Екосистеми розвитку стартапів як принцип здійснення державної інноваційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 82–87.
14. Сак Т.В., Шостак Л.В., Вознюк Ю.С. Розвиток стартапів в Україні: теоретичні аспекти, тенденції, можливості. *Економіка та управління національним господарством*. 2022. № 65. С. 43–48.
15. Ситник Н.І. Екосистема стартапів як складова інноваційної екосистеми. *Бізнес Інформ*. 2017. № 8. С. 89–94.
16. Терещенко І.І. Інноваційна політика держави як фактор розвитку людини. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5959/1/10-1%285%29-5.pdf>
17. Череп А., Морозова А. Проблемні питання розвитку стартапів в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2017. № 2(34). С. 75–81.
18. Юрчук Н.П., Вовк В.Ю., Топіна Р.П. Інноваційно-інвестиційна діяльність як основа реалізації концепції сталого розвитку економіки України. *Агросвіт*. 2019. № 3.

References:

1. Global Innovation Index 2024. Available at: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2024/ua.pdf>
2. Global Startup Ecosystem Report 2024. Available at: <https://startupgenome.com/report/gser2024>
3. Startup Ecosystem Report. StartupBlink. Available at: <https://www.startupblink.com/startupecosystemreport>
4. Hevko V. I. (2020) Innovatsiina polityka derzhavy yak chynnyk sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [State innovation policy as a factor of socio-economic development]. *Ahrosvit*. no. 10. pp. 136–143.
5. Hovorukha Zh. A. (2007) Pytannia rozvytku innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv Ukrainy [Issues of development of innovative activity of enterprises in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky*. no. 8 (74). pp. 107–115.
6. Honcharuk I. V. (2013) Pidpriemnytska diialnist yak innovatsiina sistema rozvytku vyrobnytstva biopalyva [Entrepreneurial activity as an innovative system for the development of biofuel production]. *Innovatsiina ekonomika*. no. 7. pp. 155–159. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_7_37
7. Homeniuk M. O. (2019) Klaster yak innovatsiina forma terytorialnoho rozvytku [Cluster as an innovative form of territorial development]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*. is. 1. pp. 76–81.
8. Hrynkо T. V. Problemy formuvannia kontseptsii innovatsiinoho rozvytku promyslovosti Ukrainy [Problems of forming the concept of innovative development of industry in Ukraine]. Available at: http://econindustry.org/arhiv/html/2013/63_16.pdf
9. Huk O. V., Mokhonko H. A. (2020) Investuvannia startup proektiv v Ukraini ta zakordonom [Investment in startup projects in Ukraine and abroad]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*. no. 17. Available at: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/216385>
10. Husakovska T. O., Kuzhel N. L. (2020) Rozvytok startupiv v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Development of startups in Ukraine: problems and prospects]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*.
11. Kokhan M. O., Mazur A. V. (2019) Rehionalni determinanty rozvytku ekosystemy startupiv u misti Lvovi [Regional determinants of the development of the startup ecosystem in the city of Lviv]. *Rehionalna ekonomika*. no. 4. pp. 74–86.
12. Lebedeva L. V. (2014) Suchasna innovatsiina polityka derzhavy v Ukraini: problemy ta perspektyvy reformuvannia [Modern state innovation policy in Ukraine: problems and prospects of reform]. *Efektivna ekonomika*. no. 1.
13. Podolchak N. Yu., Karkovska V. Ya., Levytska Ya. V. (2021) Ekosystemy rozvytku startupiv yak pryntsyyp zdiisnennia derzhavnoi innovatsiinoi polityky [Startup development ecosystems as a principle of implementing state innovation policy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. no. 8. pp. 82–87.
14. Sak T. V., Shostak L. V., Vozniuk Yu. S. Rozvytok startupiv v Ukraini: teoretychni aspekty, tendentsii, mozhlyvosti [Development of startups in Ukraine: theoretical aspects, trends, opportunities]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*. no. 65. pp. 43–48.
15. Sytnyk N. I. (2017) Ekosystema startupiv yak skladova innovatsiinoi ekosystemy [Startup ecosystem as a component of the innovation ecosystem]. *Biznes Inform*. no. 8. pp. 89–94.
16. Tereshchenko I. I. Innovatsiina polityka derzhavy yak faktor rozvytku liudyny [State innovation policy as a factor in human development]. Available at: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5959/1/10-1%285%29-5.pdf>
17. Cherep A., Morozova A. (2017) Problemni pytannia rozvytku startupiv v Ukraini [Problematic issues of startup development in Ukraine]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. no. 2(34). pp. 75–81.
18. Yurchuk N. P., Vovk V. Yu., Topina R. P. (2019) Innovatsiino-investytsiina diialnist yak osnova realizatsii kontseptsii staloho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Innovation and investment activity as the basis for implementing the concept of sustainable economic development of Ukraine]. *Ahrosvit*. no. 3.